Kajeroj el la Sudo

ISSN 1886-1997

La 37an jaro

Bulteno de la Hispana Asocio de Laboristoj Esperantistaj

http://www.gazetoteko.com/kajeroj/k136/k136.html

Ne pensu, agu!

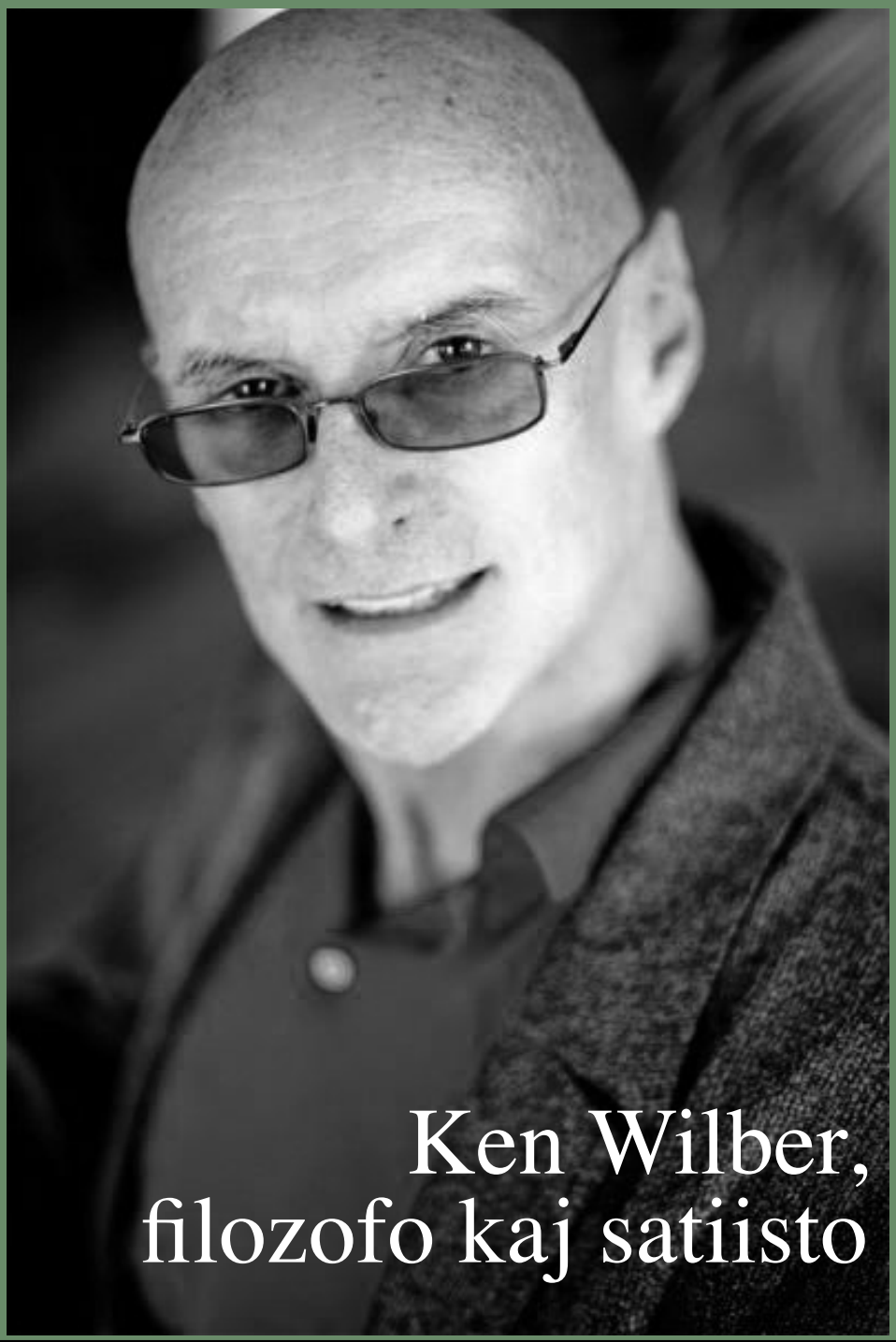

Ken Wilber, filozofo kaj satiisto

Nº 136ª

Julion de 2025ª

Kajeroj el la Sudo

Bulteno de la Hispana Asocio de Laboristoj Esperantistaj (HALE).

Sociala adreso: kajeroj@gmail.com
Prezidas: **Johano A. Cabezos.**
Redaktas: **Jesuo de las Heras.**
Korektas: **Jozefo Pina.**
Retskribu al: **kajeroj@gmail.com**
ISSN 1886-1938 (printita)
ISSN 1886-1997
Depósito legal: Z-2398-88

Enhavo

Redaktore: Mensogoj kaj solvo.....3
Filozofio: Serĉante tutecon.....5
Politiko: Pri politiko kaj aliaj malpuraĵoj...7
Beletro:
Sireno de Serenin':
4 Vekiĝo.....9
5 Supervivado.....11
6 Surfaco.....15
Defendo de Hispaneco:
Fino de misioj.....18
Reveno de misioj.....20
Sukceso de vilaĝanoj.....21

Pri la enhavo de la artikoloj respondecas ties aŭtoroj, ne la redakcio.

Nesubskribitajn artikolojn verkis la redaktoro.

Ni ne korespondos pri nepetitaj artikoloj, kvankam ni klopodos publikigi ĉiun artikolon, kiun ni trovos interesa .

Kovrilo: Ken Wilder estas eble la plej interesa filozofo de la nunaj tempoj. Li verkas pri konscienco kaj psikologio, historio, ekologio kaj mistikismo. Li praktikas meditadon kaj agnoskas influon de budhano Nagarjuna, kvankam li ne agnoskas sin kiel budhanon.

Pagmaniero: aliĝo al HALE kontraŭ €10 rajtigas ricevi nian surpaperan version. Se vi deziras kontribui per aliĝo, kontaktu la redaktoron:

kajeroj@gmail.com

Celo de ĉi tiu publikaĵo estas defendi kaj ekzerci liberecon pri penso kaj esprimo.

Oni povas reprodukti la enhavon, kondiĉe, ke oni citu la originon.

Tute kreita kaj traktita per senpagaj linuksaj rimedoj: **Scribus**, **Bluefish**, **LibreOfice**, **Gimp**, kaj **Yafc**.

Nesubskribitajn artikolojn verkis la redaktoro.

Mensogoj kaj solvo

Redaktore

Bedaŭrinde hispana politiko regresas. La problemo ne estas ekzakte, ke politikistoj mensogas tiel, ke ili diras aferojn, kaj faras tute male. La vera problemo, laŭ mia modesta kompreno, estas ke ili **povas** fari tion.

Ŝajnas, ke oni ne lernas en Hispanio. Ĉi tiu lando estas plenplena da mirtaj homoj, kaj sekve la popolon oni ne venkas perforte, sed de nia plej frua tempo **perfido ja venkis nin**. Oni pensu pri **Virjato** kaj ties morto fare de siaj kapitanoj; oni pensu pri **Grafo don' Ĥuljan'**, kiu venigis muslimojn el Afriko, kaŭzante tiel la ruinigon de Hispanio dum sep jarcentoj; oni pensu pri *Generalisimo* **Manuel Godoj**, kiu permesis la eniron de franca armeo en Hispanion *survoje al Portugalio*, anstataŭ kontraŭmiliti ĝin; oni pensu pri **Reĝo Fernando 7ª**, kiu perfidis sian patron kaj poste la popolon hispanan, kiu nomigis lin unue **La Dezirato**, kaj poste **La Reĝo Perfida**, nomo per kiu li pasis al nia historio; oni pensu pri la **socialisma** kaj **komunisma partioj**, kiuj perfidis la principojn kaj la leĝadon de la Dua Hispana Respubliko, neigante bazajn rajtojn al civitano per leĝoj, kiel la **Leĝo de Defendo de Respubliko** kaj la ne persekutado de krimuloj, kiuj bruligis preĝejojn kaj mortigis pli da kristanoj ol ĉiuj Romiaj Imperiestroj kune dum jarcentoj... Kaj tiel plu, do oni povas aserti, ke **Hispanio venkis ĉiujn defiojn, krom perfidon**.

Hodiaŭ ni scias, ke la tri plej proksimajn homojn al Prezidanto de la Registaro juĝistoj prienketas, dum la Prezidanto mem provas forpreni enketpovon el juĝistoj kaj doni ĝin al akuzistoj, kiel okazas en aliaj landoj, ekzemple en Usono. Sed en tiu ĉi lando, akuzistoj estas sendependaj, kaj elektataj de la popolo mem, dum en Hispanio elektas ilin la Registaro, se ne la Prezidanto mem. Ŝajnas, ke nia Prezidanto volas estis Prezidento, eĉ Prezidisto de la Registaro por ĉiam...

Sed tio, laŭ mi, ne estas la ĉefa problemo. Gravas multe pli, ke politikistojn en Hispanio juĝistoj ne povas prienketi laŭleĝe. Nur la Supera Tribunalo povas, sed nur se ĝi havas permeson de la Hispana Parlamento. Kaj tio okazas pro tiu lama konstitucio, kiujn ni aprobis referendume je 1978ª laŭ falsa promeso, ke temas pri demokratio. Sed **demokratio estas la rego de la popolo**, kaj la popolo havas nenion diri kiam oni elektas tiujn, kiujn

oni povos voĉdoni poste. La konstitucio diras, ke **partioj politikaj estu demokrataj**, sed ili ne estas tiaj: gvidantoj de la partioj decidas tiujn, kiuj estos en la voĉdonebla listo, kaj kiujn ne. Sekve, la kandidatoj ne estas tiuj, kiuj plej favoros la popolon, aŭ la plej kapablaj homoj por la tasko, sed la plej proksimaj al la persono de la gvidantoj, aŭ la plej fidelaj al la ideologio de la partio.

Dume, ŝajnas, ke sekve al la agado de la nuna Registaro de Hispanio, Fransisko Franko estas pruvate la plej grava homo de Hispanio dum la tuta 20ª jarcento, kaj Pedro Sánchez estas tia dum la jarcento 21ª. La unua konkeris la landon tra intercivitana milito, kaj la dua pere de perforto de la ĵursistemo fontinta el la Konstitucio de 1978ª, kiu havas multe da difektoj, kaj kies virtojn oni nek atentas nek sekvas.

Ververe, ne estas facila solvo. Nur eblas savi sin de tiu putra perfida reĝimo politike korupta pere de nevoĉdono, kaj lasi la aferon putriĝi ĝisfunde, tial ke komunaj civitanoj vidos, ke la situacio estas eltenebla kaj oni perfortos ŝanĝon de la reĝimo al sistemo politiko kie ĉies voĉon oni finfine atentos, kaj ne nur tiujn, de minoritatoj kies voĉojn la prezidanto bezonas por iĝi estro de la registaro por ne povi fari tion, kion li vere deziras, ĉar siaj partneroj ne permesas ĝin.

Hispanio bezonas demokration, kaj ni bezonas tion tuj. Kiel atingi tion postulas, ke la komuna popolo ne plu fidu pri partioj politikaj, kiuj ne klopodos demarŝi nian bonfarton, sed tiujn siajn. Ni bezonas politikistoj, kiuj ne plu klopodos ideologiigi nin, ĉar hispana civitanaro ne bezonas ideologiiĝi aŭ inspiri teoriojn iluziaj, sed solvadon pri komunaj problemoj.

Hispanio iam estis granda kaj grava. Nun la malamikoj de Hispanio eniris la Parlamenton ĉantaĝe de ĉesado de terorismo, kaj sekve ni riskas perdi nian patrion. Oni povas pensi, ke patrioj estas eksmodaj, sed patrio estas la komuna korto por agado pro komuna bonfarto kaj progreso. Kaj esti progresema estas multe pli ol aserti ĝin. PSOE diras, ke ili estas progresismaj, sed ĉiam, kiam ili estis en povo, la nacio regresis, pruvante, do, ke la socialisma partio estas regresisma. La Partio Popola ne estas pli bona: ili malfaris eĉ ne unu regresisman leĝon de socialistoj, kaj sekve ankaŭ ili estas regresisma.

Endas, ke civitanaro postulos el niaj partioj politikaj, ke ili estu <u>progresismaj</u> kaj zorgos nur pri la bonfarto de hispanoj kaj Hispanio. Ĉar serĉi siajn estu krimo punebla laŭleĝe.

Recenzo

Serĉante Tutecon

Ken Wilber estas eble la plej avangarda filozofo de la nunaj tempoj.

Li asertas, ke vera spiritualeco konsistas el trovado de Tuteco, kiu povas plenigi onian vivon per senso kaj celo.

Tuteco havas tri formaojn: kresko, malfermo kaj puriĝado, kiujn oni ĵus trovis ĉiu tiu jarcente.

Tuteco, aldone, havas kvin vizaĝojn alidirite dimensiojn:

1 Vekiĝio,
2 kreskado,
3 malfermo,
4 puriĝado,
5 montrado.

Ken Wilber prezentas per tiu ĉi libro ekzercojn celante sperti tiun ĉi plejaltan staton.

Multaj homoj uzas por atingi tion *mindfulness*, sed ni notu, ke tiu angla vorto ne signifas ekzakte la kompletan nocion, tutan atenton, kiu estas en la originala vorto, **sati**. Sekve, mi proponas, ke oni uzu tiun vorton, *sati*, anstataŭ la anglaĵon, kiu helpas nenion. Originale oni komencis uzi sati-n por sperti la manieron alproksimiĝi rekte al Dio, ne por malkreskigi streson, sendormecon, deprimon aŭ angoron, kvankam tiuj lastaj estas

sekundaraj rezultoj ol tiu ĉefa celo.

La metodo per kiu oni povas vekiĝi, laŭ li, estas meditado. Kaj la vojo de meditado atingas kvin statojn:

1 **Ordinara** (simia menso, invadata de neoportunaj pensoj).
2 **Subtila** (sen pensoj).
3 **Kaŭza (**konscienco pura).
4 *Turiya*, **atestanto**.
5 *Turiyatita*, **ununura** gusto.

Nur ĉi tiu lasta estas la tieleco

mem, esteco nedua, konscienco de plejalta unueco; alinoma vekiĝo, metamorfozo, satori, Granda Libereco, aŭ Identeco Supera. Ĝi fakte estas **absoluta konscio**. Kaj eterna vivo apartenas al tiuj, kiuj vivas en astempo, en nuno.

Sed ne pensu, ke tiu ĉi libro temas pri religio. Spiritualeco ne estas religio, kvankam oni ofte konfuzas ambaŭ konceptojn. Laŭ lia aserto en la libro, religio estas la ĉefa fonto de malamo, torturo kaj milito laŭ la homa historio, dum spiritualeco —ĉe sia plej alta stato— estas ĉefa fonto de amo, karitato kaj kompato, bazitaj sur amo boneca.

Scienco mem ankaŭ ne helpas kiam ĝi devenas en staton mitan, ĉar ĝi iĝas sciencismo, kiu, same kiel rasismo, feminismo aŭ seksismo, devenas en religion, ne pli senkulpa ol ordinaraj religioj.

Konkludas Wilber diranke, ke kompreni la ses etapojn, kiujn la procedo de kreskado ne nur permesas al ni vidi en kiu stato ni troviĝas, sed ankaŭ montras, ke ni estas survoje al unueca etapo sistema kaj kompleta. Tiuj ses etapoj estas jenaj:

1 arkaika
2 magia
3 mita
4 racia
5 plurisma
6 kompleta.

Ken Wilber jam publikis aliajn librojn: ***Konscio sen limo***j, ***Integra meditado***, ***Psikologio integra*** kaj ***La kavara turniĝo***. Bedaŭrinde, oni ne povas trovi ilin en Esperanto, sed nur en la hispana kaj en la angla.

Mi rekomedas legi kaj pripensi tiu(j)n ĉi libro(j)n se oni zorgas pri sia persona kresko kaj malkovro de tio, kio estas. Ĉar ne temas pri religio, sed pri spiritualeco kaj persona mem estimo.

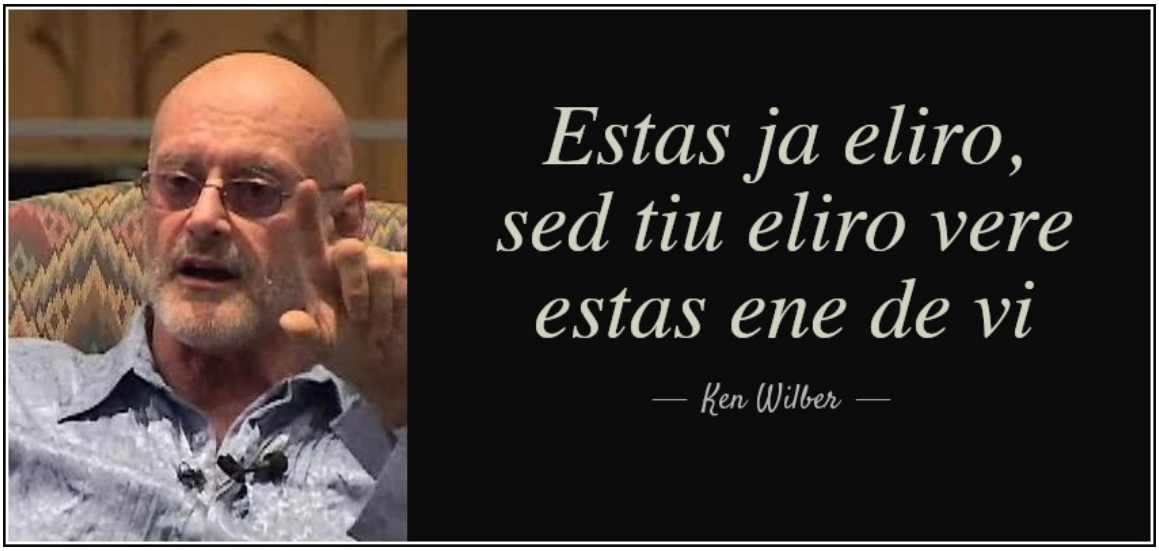

Politiko

Pri politiko kaj aliaj malpuraĵoj

Homoj ne plu parolas pri politiko. Homoj jam ne partoprenas politikon. Homoj ne plu estas civilaj, kaj ankaŭ volas esti tiaj. Ĉar politikumo estas esenca afero de civitano. Sed ĉu ankoraŭ inter ni ekzistas civitanoj?

Sklavoj, fremduloj en sia propra lando, tiuj, kiuj rezignas siajn proprajn rajtojn, tiuj, kiuj ne subtenas siajn kunhomojn, ĉar ili venis al ĉi tiu mondo por amuziĝi sen kompliki siajn vivojn, neniam faros ion por aliaj. Kaj, kompreneble, ĉar ili estas la aliaj de aliaj, neniu iam faros ion por ili, kaj sekve ili ne povos plendi, eĉ se ili akrade plendas, ploras kaj ĝemas kiel Jeremio. Kvankam la Jeremio biblia ne petis tion, sed tiuj ĉi jeremiuloj nunaj ja provokas sian propran malagrablaĵon.

Ĉar la diraĵo restas vera: **oni ricevas tion, kion oni donas**. Ne pli, ne malpli. Oni ne volas respondecon. Aliuloj havos neniun por oni.

Antaŭ kelkaj tagoj, el fenestro de mia domo mi vidis koleran fremdulon ataki paron. Mi ne scias kial, sed ili komencis pugnobatadon. Oni telefonis policon, sed post kvar aŭ kvin batoj, la batalo ĉesis, eble ĉar oni aŭdis voĉojn el najbaraj domoj anoncante, ke la polico venas. Plej timiga parto tamen estas, ke ĝi okazis en konata placo, kie estis pluraj terasoj de koncernaj drinkejoj, kie dekoj da homoj sidas kaj trrinkas. Ili vidis ĉion, kvazaŭ ĝi estus spektaklo, kiu havis nenion komunan kun ili, ĉar neniu el ili moviĝis. Dek aŭ dek du el ili povus facile ĉesigi la batalon, eĉ per sia nura ĉeesto, sed neniu el ili volis implikiĝi. Kio okazas en nia lando?

Junulo de hodiaŭ diras al mi, ke ĉi *tiuj aferoj maltrankviligas nur homojn de **via** generacio*. Ke *homoj hodiaŭ ne implikiĝas,* ke *la agresanto povas eltiri tranĉilon aŭ ponardegon kaj uzi ĝin kontraŭ enmiksiĝemuloj...* ke *estas plej bone, ke la polico venu, jen ofico de polico.* Sed polico povas bezoni iom da tempo por alveni. Kaj sencerba krimulo bezonas nur unu minuton por fini la vivon de plej bona homo.

Tial mi opinias, ke ne plu ekzistas civitanoj, krom —eble— inter tiuj de **mia** generacio, kion ajn tio signifu... Ĉar homoj hodiaŭ ne plu estas civitanoj, sed homoj, en kies ĉeesto oni povas perforti, ŝteli aŭ mortigi. Kaj tiam, kiam venas polico, eble neniu vidis ion ajn. Ĉar estas timo, ĝis kiam misfortuno trafas iun de tiu ĉeestantaro, kaj tiam... la infero liberiĝas al la koncerna individuo nesolidara. Ĉu ĉi tiu estas la socio, kiun ni volas? Ŝajnas, ke tion ni havas. Ĉar ni volas ĝin.

Ne, ne plu ekzistas solidareco. Ne ekzistas respondeco. Civitanoj ŝuldas nenion al aliaj civitanoj, verŝajnas. Tial tiuj ĉi potenculoj regas nin. Ni donis povon

al ili, kaj ni tenas ilin tie per nia nenifarado, ne implikiĝante en io ajn, ne postulante ion ajn, ne konsciigante iun pri io ajn. Ni ne kuniĝas en komuna afero, nek ni volas elstari unu la alian. Kaj jen venas tiuj, kiuj ja havas komunan celon, tiuj, kiuj legis unuopan libron —aŭ al ili la libro estis legata, ĉu politikan, ĉu religian— kaj ili kaptas la povon.

Tiuj, kiuj havas la politikan libron, levas tiujn, kiuj havas la religian libron, pensante, ke ilin impulsas komuna celo, sed ĉilastaj havas siajn proprajn celojn, kaj ili sklavigas tiujn, kiuj havas la politikan libron, kiam ili havas la forton, la potencon, aŭ la duon, eĉ se ĝis tiam ili ŝajnigis, ke ne. Kaj la resto de ni, rigardante kiel idiotoj.

Idiotoj la antikvaj grekoj nomis tiujn, kiuj ne interesiĝas pri publikaj aferoj. En Hispanio, ŝajnas, ke oni nun opinias, ke publikaj aferoj estas la aferoj de aliaj. Sed ni estas aliaj de la aliaj. Tial, **publikaj aferoj ja estas efektive niaj aferoj.** Kaj se ni ne solvas ilin, aliaj venos por solvi ilin..., laŭ ilia oportuno, neniam niaj. Ĉi tiu iam estis granda lando. Ni regis kvin kontinentojn; la suno neniam forlasis sur nian Imperion. Nun, nenio el tio restas. Eĉ ne la fiero havi tiun historion. Plej multaj ŝajnas hontemaj pri ĝi, kaj ŝatus esti angloj aŭ jankioj. Sed neniu el ili ambaŭ trovis potencon pendantan de arbo, neniu donis ĝin al ili: ili akiris ĝin per siaj propraj klopodoj, eĉ se iliaj metodoj ĉiam estis tre malaprobindaj. Ni havis ĉion, sed ni havas nenion plu. Ĉar ne plu estas kuraĝaj, respondecaj aŭ zorgoplenaj homoj en Hispanio.

Aŭ ĉu estas?

Plaĉus al mi erari pri tio. Kaj ke la **spirito de Fuenteoveĥuno*** fine vekiĝu, kaj metu anglosferanojn en ilian lokon kaj faru ĉi tiun mondon denove spirebla.

Malgraŭ la timoj kaj nevolemo de la memkonsciaj kaj malkuraĝuloj, tio postulas la starigon en Hispanio de forta respubliko, kie la leĝo kaj la rajto estos praktikataj kaj respektataj sen hezito. Tio ja estus la **Unua Respubliko Hispana,** ĉar la du, kiuj pasis kvazaŭ tiaj en nia pasinteco, la **Komedio** (la unua) kaj la **Tragedio** (la dua), neniam ekzistis, ĉar ili estis nek kreitaj nek konservitaj de respublikoj nek respublikanoj. **La tago kiam en Hispanio estos respondecaj homoj pretaj fari tion, kio necesas por la respubliko** (tio estas, la afero de ĉiuj), tiun tagon **en Hispanio denove estos respubliko**, kaj sekve nia nacio estos forto, kiun oni devas konsideri en la mondo. Kaj ni ĉiuj havos multajn eblojn, kiujn ni daŭre neas al ni mem per nia senagado kaj nia timo.

Je via sano kaj respubliko!, ĉar cetero sensencaĵas.

---

*Noto por nehispanoj: ***Fuenteoveĥuno*** estas fama teatraĵo de Lope de Vega, en kiu oni mortigas registon, kaj kiam juĝisto reĝa enketas pri tio, ĉiu urbano konfesas: *Fuenteoveĥuno mortigis lin!* Kaj demandite de *Kiu estas Fuenteoveĥuno*, ili ĉiuj respondas: *Ĉiuj unuope!*

Beletre

Sireno de Serenin'

4 Vekiĝo.

Dum tagoj li estis tie, lernante spiri per la brankoj, kiuj eliris el sub lia mentono, kaj se oni ne rigardus atente, oni ne vidus ilin, kiam ili malfermas. Kiam ni estas surtere, ili fermiĝas aŭtomate kaj ni spiras per niaj pulmoj, kaj tio igas nin aspekti ĝuste kiel homoj. Ĉu homoj devenis de paro da sireninoj, kiuj pro iu kialo ekloĝis sur la Tero? Mi rifuzas kredi ĝin, ĉar ili perdus sian longvivecon kaj la grandegan plezuron regi preskaŭ la tutan planedon per ties plej likva parto...

~Kie mi estas? ~li diris, malfermante siajn okulojn.

~Jen, Diego. Vi estas kun mi, en mia kaverno. Kien neniu kuraĝus eniri sen mia permeso.

~Via kaverno... Mi vidas vin malsama, Serena. Kion vi faris al via hararo?

~Nenio. Tia mi vere estas. Kaj vi estas ankaŭ pli bela.

Tiam li sidiĝis kaj rimarkis la pli grandan reziston, kiun akvo faras al la movado de la korpo ol aero.

~Kio? Ĉu mi estas sub la maro?

~Jes. Sed vi ne estas unu el ni ~mi diris al li, metante manon sur lian femuron.

Li rigardadis min per stulta vizaĝo, kvazaŭ li malfacile akceptus tion, kio okazas. Li rigardis mian voston, kaj poste siajn krurojn, kronitajn de liaj viraj atributoj.

~Ĉu mi estas mortinta?

~Ne, Diego. Kaj vi ne mortos dum vi estas kun mi.

~Sed..., sed..., tio ne povas okazi! Mi devas reiri, mi devas reiri hejmen.

~Via hejmo estas mil kilometrojn for de ĉi tie. Vi estas ĉe la fundo de la maro, meze de la maro, kiu estas inter landoj, kion vi nomas la Mediteranea Maro.

~Kiom longe mi estas ĉi tie? ~li diris, rigardante sian horloĝon. Sed ĝi ne funkciis. Ni estis mil metrojn sub la surfaco de la maro.

~La suno subiris dek fojojn de kiam mi alportis vin ĉi tien.

~Dek tagojn! Mia edzino maltrankviliĝos. Ŝi certe telefonis la policon...

Li daŭre diris multajn aferojn, kiujn mi ne komprenis. Amason da sensencaĵoj, anstataŭ esti feliĉa esti kun ni, esti heredinta la reston de la planedo.

Li ne estis kiel ni, sed li bone adaptiĝis, multe pli bone ol aliaj

homoj, kiujn ni adoptis kiel dorlotbestojn en la pasinteco. Ili komence dronis, sed ĉi tiu adaptiĝis, bone reagis al mia sirenina revivigo. Mi prenis unu el liaj manoj kaj karesis lian vizaĝon per la alia, kaj konsolis lin:

~Ne ploru pro tio, kion vi perdis. Estu feliĉa pro tio, kion vi gajnis, Diego. Mi volas kunhavi mian regnon kun vi. Kial vi tiel rapidas? Nun estas senespere. Vi mortos tie supre, sola. Nun vi povas vivi kun mi.

~Kun vi? Kial vi ne demandis min antaŭe? Ĉu mia opinio ne validas? Mi estis tiel trankvila flosante, pensante, sunbanante. Kial vi forrabis min?

Mi jam ne ŝatis tion, kion tiu estaĵo, tiel stranga al ni, pensis. Mi konsideris redoni lin al la strando, kie mi trovis lin, sed lia readaptiĝo estus multekosta kaj malfacila, se li postvivus. Mi preferis konservi lin. Tial mi devis esti forta:

~Rigardu, Diego: fluo vin alportis al mi. Se vi ne volas tion, kion mi ofertas al vi, mi povas konduki vin tien, por ke vi dronu en la aero, aŭ en la akvo, eble ambaŭ. Ĉi tio ~mi diris tuŝante liajn brankojn, sub lian mentonon~ estas tio, kio permesas al vi vivi ĉi tie, fakte en la tuta maro. Via haŭto fariĝis tiel forta, ke ĝi eltenos la tutan akvopremon, kiu estas bezonata, sed se vi reirus tien, vi simple mortus. Por via popolo, vi malaperis en la maro. Por la mia, vi estas mia dorlotbesto. Se mi forlasus vin sen adekvate prepari vin, vi baldaŭ mortus. Mi estas via sola ŝanco por postvivi, se vi faros ĉion, kion mi diros al vi.

~Kio? Ĉu mi estas via sklavo?

~Se vi volas nomi ĝin tiel... Ni nomas ĝin dorlotbesto. Vi estas mia dorlotbesto. Dum jarcentoj, homoj metis la figuron de sirenino ĉe la pinto de la ŝipo, kion vi nomas frontfiguro. Ni preferas vivantajn frontfigurojn, dorlotbestojn, kunulbestojn, kion ajn vi volas nomi ĝin. Kaj vi havas du eblojn: ĉu fari ĉion, kion mi diros al vi, ĉu morti.

~Kio se mi ne volas?

~Mi eliras tra tiu pordo ~Mi diris, montrante per unu mano al la enirejo de la kaverno ~kaj mi iros trovi alian kavernon. Kaj mi lasas vin ĉi tie morti, aŭ eliri kaj esti manĝata de ŝarko. Kaj se okaze alia sirenino envenos kaj vidos vin sola, ŝi manĝos vin vivanta.

~Ĉu vi manĝas homojn?

~Mi jam diris al vi, ke ni manĝas ĉion. Mi manĝus vin, sed mi ne donas al vi tiun eblon elekti. Mi ne povus vin manĝi. Maksimume, mi manĝus la ŝarkon kiu vin manĝis. Kvankam, kun tiu haŭto kiun vi havas, estus tre malfacile por la kompatinda kreitaĵo.

Mi kompatis la kompatindan

homon. Estis multe por akcepti. Mi ridetis al li, kaj diris por fini:

~Rigardu, Diego, jen vi havas antaŭ vi ~Mi montris al la kontraŭa muro ~kelkajn fiŝojn por ke vi manĝu. Mi lasos vin pensi pri ĉio, kion mi diris al vi. Estu singarda, vi eble baldaŭ ricevos vian duan vicon da dentoj.

Kaj per milda movo de mia vosto mi forlasis la kavernon kaj faris longan promenadon al la surfaco, kaj poste revenis. Ĝi daŭris tagon. Kion mia dorlotbesto decidos?

5 Supervivado.

Kiam mi atingis denove mian kavernon, mi vidis, ke li ne estas tie. Kien li iris? Ĉu io okazis al li? Ne estis spuroj de lukto, ne estis sango ie ajn. Ŝarkoj estas tre senatentaj kaj ili verŝajne lasus kelkajn pecojn, kelkajn ostojn.

Mi rigardis ĉirkaŭen, sed mi ne povis vidi lin ie ajn. Subite mi aŭdis lian penson:

~Kie vi estis, sirenino?

~Mi ne povas vidi vin.

~Mi kaŝis.

Subite malfermiĝis truo en la marfundo kaj iom post iom aperis mia dorlotbesto.

~Kion vi faris tie? Kiel vi spiris?

~Per ĉi tio ~li montris al mi rustan feran tubon, de iu ŝiprompiĝo, mi supozas. ~Mi enterigis min tiel, ke nur la tubo elstaris. Ĝi permesas al mi spiri en ĉi tiu medio, estante protektita de la sablo de la marfundo.

~Vi maltrankviligis min, dorlotbesto.

~Ĉu tiel vi nomas min nun?

~Ne. Vi nomis min sirenino, kio estas kio mi estas. Kaj vi estas mia dorlotbesto, Diego. Kaj kiel mi nomiĝas?

~Serena.

~Jen tio. Nu, tiel vi nomos min por ĉiam.

~Kial mi havas brankojn?

~Viaj plej primitivaj genoj estis alvokitaj de la sirena spiro, kiun mi donis al vi, kiam ni haltis ĉe la fundo de la maro. Vi estis senkonscia kaj tial vi ne memoras. Nun vi povas vivi ĉi tie, kun mi.

~Do mi ne plu povas reiri al mia edzino, kiel mi intencis?

~Kompreneble vi povas. Kiam vi iras al la tero, vi povas kaŝi viajn brankojn kiam ajn vi volas, por ke ŝi ne povos vidi ilin.

En la sekvaj tagoj mia dorlotbesto parolis al mi malpli kaj malpli pri sia tera mondo, aŭ sia edzino, aŭ sia familio. Estis kvazaŭ li forgesis, dum li malkovris la mirindaĵojn de la maro.

~Ĉu vi ne plu volas reiri al via vivo surtere?

~Mi revidos mian edzinon, sed mi sentas kvazaŭ mia intereso reiri tien malkreskas. Kiel oni mezuras tempon ĉi tie?

~Ho, ni ne mezuras ĝin. Ni havas la tutan tempon en la mondo. Estis multaj tagoj, multaj sunsubiroj.

Efektive, de kiam li vivis en la profundoj de la maro, li havis longan adaptiĝon al sia nova medio. Dum li estis senkonscia, liaj brankoj disvolviĝis. Poste li lernis moviĝi iom post iom post la timo, kiun li donis al mi. Mi diris, ke li estas mia dorlotbesto, kaj li diris, ke mi estas lia instruistino.

Jes, kiam li trovis sin sola post sia kverelo kun mi, li pripensis: tie, kilometron profunde, li ĉu kutimiĝis al ĉi tiu vivo, ĉu mortos. Li certe evoluigis tre fortikan haŭton, ĉar lia korpo ne kolapsis, nek liaj ostoj rompiĝis pro la grandega premo de la akvo super li, de lia kapo al la surfaco. Li demandis sin pri tio, kiam li revidos ŝin. Sed tiuj pensoj estis interrompitaj de la alveno de ŝarko. Ĝi alproksimiĝis al la enirejo de la kaverno, kaj rigardis internen. Li sciis, ke la sunlumo ne atingis tiel profunden, almenaŭ ne tiel videbla por la homa okulo, kaj tamen li vidis en bluaj kaj violaj tonoj de diversaj gradoj. Li deduktis, ke ankaŭ la ŝarko vidis lin, kaj ĝi ankaŭ vidis lin. Sed subite tiu predanto de la maroj, anstataŭ antaŭeniri en la kavernon, retiriĝis. Sirenino aperis, kaj la estaĵo rapide forkuris de ŝi. Sed la fiŝvirino estis pli rapida kaj kaptis ĝin je la vosto, grimpis sur lin, kaj kion Diego vidis poste estis masakro multe pli sovaĝa ol taŭrobatalo: la besto, kiu rajdis la alian beston, manĝis lin mordo post mordo, kaj baldaŭ la ŝarko ne plu moviĝis. Tamen, ŝi daŭre manĝis ĝis nur la dentoj restis, kiujn ŝi lasis fali al la fundo. Kontenta, ŝi malrapide foriris. Mia dorlotbesto rimarkis, ke ŝia vosto estis multe pli longa ol antaŭe, ŝi poste diris al mi. Jes, fakte kiam ni sireninoj manĝas grandan fiŝon, nia stomako streĉiĝas kaj kun ĝi la vosto, kiu enhavas ĝin, kaj kiam ni digestis ĉion, niaj vostoj revenas al la normala stato, ĉar ni redonas al la akvo tion, kio restas de la digestado.

Diego memoris tion, kion mi diris al li, ke ni respektas unu la alian, kaj ni ne amuziĝas nin per aferoj de aliaj homoj. Eble tiu sirenino, pri kiu mi poste diris, ke ŝi estas mia amikino Hayk, ne vidis lin. Aŭ eble ŝi vidis lin kaj rekonis, ke tio estas mia kaverno, kaj ne ĝenis sin konatiĝi kun mia dorlotbesto. Sed eble la ŝarkoj ne estis tiel singardaj, kaj tial li prenis

lamenan ŝtonon de la fundo kaj fosis truon, kie li povis iri vertikale kaj kovri sin per koto de la marfundo, kun nur rusta tubo, kiun li trovis en proksima ŝiprestaĵo, elstarante, por ke li povu spiri ĝis mi revenos kaj li povos eliri el ŝia provizora tombo. Tio okazis horojn poste, kaj li surprizis min elirante el sia kaŝejo. Neniam tio okazis al mi, ĉar sireninoj estas la reĝinoj de la maro, kaj neniu alia specio povas kontraŭstari nin. Ni estas malmultaj, sed la aliaj maraj estaĵoj timas nin, kaj tiuj, kiuj ne timas, baldaŭ estas manĝataj de ni.

~Vi alkutimiĝos, Diego. Vi ne devos kaŝi denove. Cetere, ĉu vi memoras tion, kion vi pensis, ke vi aŭdis, kiam mi renkontis vin?

~Jes: bonege.

~Nu, tio estos via sirena nomo. De nun.

~Mi ŝatas ĝin ~Diego diris.

~Estas multe pli facile prononci ĝin por la aliaj sireninoj, kiujn mi prezentos al vi. Ĝi signifas Savita de la Tero.

~Hehe, same kiel Moseo.

Diego, de ĉi-tie posten Iiik, rakontis al mi tre interesan malnovan miton pri afrika princo, kiu prenis la sklavojn el sia lando por fondi alian sur alia kontinento. Miaj siren-amikinoj ne komprenus ĝin, ĉar ni ne havas landojn, princojn aŭ sklavojn en nia mondo.

~Vere ~li respondis.

~La plej proksima afero, kiun vi havas kun sklavo, estas dorlotbesto, tio estas, mi.

Sed li eraris, ĉar ni ne devigas dorlotbestojn labori por nia profito, kiel posedantoj faras kun sklavoj. Por ni, dorlotbesto estas iu, kiu estas instruita vivi en nia mondo, kaj se ili povas elteni ĝin, ili fariĝas unu el ni.

Ne tute kontenta pri miaj klarigoj, li tamen demandis min:

~Ĉu vi iam havis dorlotbestojn antaŭ mi?

~Kompreneble. Mi havis multajn, ĉu ne?

~Kaj kie ili estas?

~Ili mortis.

~Ĉu ili mortis? Ĉu ĉiuj?

~Multaj mortas ĉar ili ne povas elteni la vivon sub la maro.

~Ĉu antaŭ longe?

~Mi havis ilin de diversaj specioj. Kelkaj adaptiĝis al vivo kun mi, ĉi tie. Sed ili maljuniĝas kaj mortas.

~Ĉu estas homoj?

~Tri. Vi estas kvara.

~Kaj kio okazis al ili, homoj?

~Ili malsukcesis la ŝarkteston. Vi estis la unua, ĉar vi estis bonŝanca, ke mia amiko Hajko

hazarde estis ĉi tie, kaj poste vi estis sufiĉe inteligenta kaŝi vin.

~Mi komprenas, mi komprenas. Hej..., ĉu vi sendis al mi la ŝarkon?

~Ne. Mi ne necesis. Ili abundas en ĉiuj maroj, kaj mi sciis, ke unu, aŭ pli ol unu, povus aperi. Mi instruos al vi kiel trakti ilin.

~He, tiun mian manĝis sirenino.

~Tio povus okazi, kvankam ni estas tiel izolitaj unu de la alia, ke ĝi estis tre neverŝajna. Vi estis bonŝanca.

~Kial vi estas izolita?

~Ĉar estas nur ok mil el ni en la tuta mondo, Iiik. Ĉiu sendependa de la aliaj de kiam ni fariĝas 80-jaraj. Tio igas nin tre rezervataj, kaj kvankam ni kultivas amikecon, ni ŝatas esti solaj. Aŭ akompanataj de dorlotbesto, sed tio estas provizora.

~Sed vi havas familion...

~Jes, kompreneble: patrino, ekspatro kaj fratino.

~Kaj mi, ĉu mi estas familio?

~Nu, ne: vi estas mia dorlotbesto, kaj vi estos kun mi ĝis vi povos prizorgi pri vi mem.

~Ho, vere? Kio se vi mortos antaŭ tiam?

~Tio ne estas probabla, Iiik. Neniu sirenino estas konata kiel mortinta, kvankam akcidento kaj murdo estas eblecoj... Mi neniam aŭdis pri unu.

~Vi estas senmorta!

~Ŝajnas, ke jes.

~Do vi, kiu laŭ via diraĵo estis kun via patrino ĝis vi estis 80-jaraĝa... malgraŭ aspekti apenaŭ 20-jaraĝa, kiom vi aĝas?

~Ĉirkaŭ 20 000, plus aŭ minus jarcenton.

~Kio! Mi ne povas kredi ĝin.

~Jes, kredu ĝin. Ĝi estas la vero.

~Kaj vi ne kreis ion ajn dum tiom longaj generacioj?

Mi ridetis al la naiveco de mia dorlotbesto.

~Nia specio estas tre malnova, Iiik, la plej malnova sur la planedo. Jes, estis tempo kiam ni havis urbojn, sociojn, labordividon, kaj ĉion, kion vi havas, kaj eĉ iom pli. Sed ni superis tiun fazon. Estis militoj inter la sirenoj, kaj amasa detruo, ĝis ni evoluis kaj forlasis normalan lingvon por telepatia lingvo kaj aboliciis posedaĵon kaj mensogojn.

~Posedaĵo? Sed vi diras, ke mi estas via posedaĵo...

~Vere, sed tio havas alian signifon inter ni. Mi zorgas pri vi, vi dependas de mi. Mi ne ekspluatas vin, sed mi instruas vin vivi kiel ni.

~Do kio okazos kiam mi jam scios kiel vivi sola, ĉu mi estos sendependa?

~Tiam vi ne bezonos min, kaj vi povos iri kien ajn vi volas. Kaj vivi kiel sirenino.

~Sed ~li diris, tuŝante siajn

genitalojn, *~mi estas viro kaj mi vidas, ke vi ĉiuj ne estas.*

~Vere. Ni aspektas kiel viaj virinoj, sed ni ne estas. Ni havas mamojn ĉar ili helpas nin navigi la oceanajn fluojn, kaj vi ne havas ilin. Eble iam ili kreskos sur vi. Aŭ vi lernos orientiĝi alimaniere.

Tio lasis lin tre pensema. Dum tagoj ni ne plu parolis, kvankam ni fiŝkaptis kaj naĝis kune dum longa tempo, ĉiam en silento, en komuneco kun nia mara medio.

6 Surfaco.

Ververe mia dorlotbesto jam lernis vivi je la fundo de la maro. Li scipovis batali sukcese kontraŭ aliaj specoj, kaj manĝi fenkitojn morde al morde per siaj du dentvicoj, dum tria vico kreskos. Plaĉis al li planktono kaj li enamikiĝis al delfenoj kaj balenoj, sed li ankoraŭ ne supreniris al sufaco de l' mar' de tiuj jaroj, kiam li vivas kun mi.

~Al vi homoj, ~diris mi al li iam *~gravas multe pri sekso...*

—Pravas vi.

~Ĉu tio ne mankas al vi de kiam vi estas ĉi tie?

~Ne vere. Tio ja povas esti pro tiom malvarma vetero, kiun vi havas ĉi tie..., nome kvin gradoj pli-malpli, ŝajnas al mi...

~Jes, tio povas esti. Mi vidas, ke vi jam adaptiĝis tre bone.

~Jes. Mi ŝatas tiun ĉi etoson, tiujn ĉi kolorojn, ĉi tiun pejzaĝon, tiun ĉi temperaturon...

~Kaj ankaŭ ne tempestoj estas ĉi tie, kiel vi vidas.

~Ĉi tie estas paco. Mi neniam supozis tion.

~Se oni volas malkvietan maron, oni supreniru en la surfacon.Ci tie povas okazi nur akvokurento, sed ili estas malrapidaj.

~Surfaco, vi diris... Kiam vi prenos min tie? ~diris li senatente al kurentoj.

~Ĉu vi deziras iri?

—Kompreneble jes, mi volas iri. Tio estos kvazaŭ pikniki en la kamparon.

~Do ni ekiru ~diris mi movante miajn koksojn.

Sen rigardante lin, mi supreniris, ĉar mi scias, ke li sekvas min pro la sono de frotado de liaj braokoj kaj kruroj batante akvon.

Malrapidigis mian marŝadon por ke li atingos min kaj ni alvenos kune al surfaco. Tiujn mil metrojn prenos al ni kelkajn horojn, preska tagon, pro lia longa restado malsupre, kaj lia adaptiĝo al la diversa akvopremo, kiu iam okazos aŭtomate, kun ekzercado. Kiam ni alvenis, ni vidis, ke la maro estas trankvila, sed ondoj lulas nin en balanco de du metroj. Sunaperas lante.

Mi malrapidigis mian paŝon por ke li povu atingi min kaj ni povu grimpi kune. La mil metroj daŭrus plurajn horojn, preskaŭ tagon, pro lia longa restado sube kaj lia adaptiĝo al la premdiferenco, kiun mi sciis esti aŭtomata. Kiam ni alvenis, ni vidis, ke la maro estis trankvila, sed la ondoj skuis nin en du-metra altecdiferenco inter la plej altaj kaj plej malaltaj punktoj. Tagiĝo ekbrilis.

Iiik estis iom ĉagrenita, ĉar li ne vidis la sunon dum jaroj. Ĝiaj radioj atingis la marfundon, sed ne la videblajn. Gesirenoj povas vidi multe pli larĝan spektron ol homoj, kaj signifa parto de tiu spektro atingas la profundojn, donante al la pejzaĝo tiun karakterizan verda-violan nuancon, kiun ni tiom amas. Nun ni vidas la surfacon tiel blua kiel la ĉielo.

~Bele, ĉu ne? ~Mi diris, kapmontrante la sunon. ~Sed ne estu tentata: tuj kiam la disko forlasas la horizonton, vi ne povas daŭre rigardi ĝin, ĉar vi blindiĝus. Nur kiam ĝi tuŝas la horizonton ĝiaj radioj estas utilaj, ĉar tiu ruĝeta nuanco estas bona por la retino. Sed ni ludu nun, forgesu pri la suno.

Ni ludis en la ondoj, saltante de unu al la alia, ĝis ni vidis velboaton alproksimiĝi. Ni plonĝis kaj alproksimiĝis al ĝi. Surŝipe estis viro kun grizaj haroj kaj pli juna blondulino, kvankam ne tre alloga.

~Rigardu, Iiik, viajn samspecanojn.

Li rigardis ilin kaj skuis la kapon:

~Ne. Mi ne plu estas unu el tiuj.

~Kion vi celas per ne?

~Ili dronas se ili falas en la maron.

~Ili povus adaptiĝi, kiel vi...

~Jes, tio estas vera. Sed eble ne.

~La vero estas, ke estas neverŝajne. Ili ĝuas la maron, sed nur supraĵe.

Ni kaptis la ŝtupetaron ĉe la pobo de tiu dekdu-metre longa velboato kaj vojaĝis kun ili dum kelkaj horoj. Subite, la virino venis al la stirilo kaj vidis nin. Ŝi kriis, sed antaŭ ol la viro povis veni, ni lasis la ŝtupetaron kaj plonĝis suben. Poste ni sekvis la boaton je profundo de du metroj, rigardante la kilon tranĉi la maron. Mi vipis mian voston kelkfoje kaj kaptis la rudron, kaj poste la kilon. Li sukcesis kapti la finon de mia vosto, kaj per unu mano li kaptis la dorson de la kilo, kaj ni akompanis tiujn homojn dum longa tempo. Ni atingis la ĉasejon de pluraj ŝarkoj, sed ili foriris tuj kiam ili vidis nin. Mi jam manĝis vespermanĝon, kaj mia dorlotbesto manĝis la pecojn de

hepato, kiujn mi lasis por li. Li jam ne demandis, kiaj maraj specioj ili estas, ĉar li kutimiĝis al ili kaj ne volis scii.

~Rigardu,~ mi diris al li, ~ ni alproksimiĝas al areo riĉa je labroj kaj ŝarkoj.

~Vere.

~Estas tempo, ke vi lernu ĉasi.

~Ĉu necesas?

~Jes. Vi jam adaptiĝis al mia mondo, sed vi ankoraŭ dependas el mi. Vi nur bezonas manĝi kaj navigi sen mi.

~Ve, ne forlasu min, Serena. Mi ne estas preta ankoraŭ.

~Estas mia decido, karulo, ne via.

Dirante tion mi lasis la kilon kaj mansvingis adiaŭe.

Li fikse rigardis, kaj antaŭ ol li povis lasi la kilon, plurfoje vostofrapis kaj malaperis el lia vido.

Sed li ne malaperis el mia rigardpovo, tamen, kaj tial mi povis sekvi lin de kelkaj kilometroj for. Mi lasis lin en areo infestita de ŝarkoj, kiuj forkuris de mi terurite. Mi jam havis sufiĉe da manĝaĵo por pluraj tagoj, do mi ne interesiĝis pri ĉasado, sed li manĝis multe malpli, kaj ĉar li ne havis voston, li ne povis enmeti tiom da manĝaĵo en sian korpon kiom ni. Li verŝajne jam malsatis, mi supozis. Kaj tiuj ŝarkoj ankoraŭ ne perceptus lin kiel sirenon, kvankam ankaŭ ne kiel homon. Unu el ili, malpli timema ol la aliaj, alproksimiĝis al li. Li kaptis la nazon de la ŝarko per unu mano, metis fingron en unu okulon tiel profunde kiel eble, kaj alian per la alia mano en la alian okulon. Post kiam ĝi estis senmovigita, li mordis ĝian nazon, elŝirante ĝin de la radikoj, kaj manĝis ĝin malrapide dum la kompatinda ŝarko donis siajn lastajn batojn kaj mortis, liaj fingroj atinginte ĝian cerbon. Kiam li finis, li ŝiris la haŭton per siaj dentoj kaj manĝis tion, kio estis sube, ĝis lia stomako pleniĝis per proksimume kvarono de la estaĵo. Li lasis ĝin iri, kaj liaj kunŝarkoj rapidis manĝi tion, kio restis de ĝi, kio kondukis al senkompata batalo inter ili, ĉe la fino de kiu nur ses el la dek ŝarkoj, kiuj alproksimiĝis, restis.

Li rigardadis en la direkton, kie mi estas, eble sentante min, kaj mansvingis. Poste li turnis sin al la velboato, kaj per fortaj piedbatoj, li alproksimiĝis al ĝi kaj denove prenis la kilon. Li kune kun la boato iris trankvile ĝis post kelkaj horoj ili eniris havenon.

Daŭrigota...

Defendo de Hispaneco

Ramiro de Maeztu

Fino de misioj.

Konsideru, tamen, kiom diversaj estis la sortoj de Barato. En Barato, Sankta Francisko Ksavjero predikis kaj faris multajn milojn da katolikoj. La sanktulo mem rakontis la mirindan manieron, kiel li lernis la indiĝenajn lingvojn, eĉ povante traduki la Ordonojn kaj ĉefajn preĝojn en ilin, kaj kiel, sonorilo enmane, li kunigis homojn en la vilaĝoj kaj igis ilin parkerigi la Ordonojn kaj poste deklami la preĝojn, por ke Dio helpu ilin plenumi ilin. Tiel, li efektivigis nekompareblan katekisman projekton tra Barato, Ĉinio kaj Japanio. Sed en Barato, al la misia laboro mankis la subteno de registaro kiel la hispana. La laboro de la angla registaro havis komercan kaj liberalan karakteron: vojoj, fervojoj, bankoj, publika ordo, sanservo, lernejoj. Liberalismo malpermesas al la angloj enmiksiĝi en la religion, ideojn kaj kutimojn de la hindoj. Ĉi tio ŝajnas tre bela kaj eĉ ekzaltita; sed en realo, ĝi estas tre oportuna kaj egoisma. Gandhi priskribis la nunan staton de Barato per epizodo el sia vivo. Gandhi edziĝis kiam li estis dek unu jarojn aĝa kaj ĵus komencis sian sekundaran edukadon. Dank' al ĉi tiuj studoj kaj la fakto, ke li devis pasigi multajn horojn ĉiutage aparte de sia edzino, li ne maljuniĝis trofrue, fariĝante senutila, kiel okazis al unu el liaj fratoj en similaj cirkonstancoj. La tuta Barato, aŭ la plimulto de ĝia popolo, estas maljuniĝinta kaj malfortigita pro seksmisuzo. Multaj infanoj edziĝas en la aĝo de kvin, ses aŭ ok jaroj, kaj tial 20 000 angloj povas regi 350 000 000 hindojn. Ili estas malriĉigitaj pro sia frivolemo kaj ĉar oni ne diras al ili, kun sufiĉa forto, ke ili povas korekti kaj savi sin, kiel oni diris al la filipinanoj, kiuj plejparte sukcesis venki la tentojn de sia malfortiga klimato.

Tio estas la rezulto de la brita sistemo. Komparu Hindion kun Filipinoj, kaj tie kuŝas, en elokventa kontrasto, la diferenco inter nia metodo, kiu postulas, ke aliaj popoloj povas kaj devas esti kiel ni; kaj la angla metodo de libereco, kiu unuarigarde ŝajnas malavara, sed reale baziĝas

sur la absoluta malestimo de la dominanta popolo al la dominata, forlasante ilin al ilia frivoleco kaj naturaj inklinoj, supozante, ke ili neniam povas esti korektitaj.

Nun ni komprenas la fieron, kun kiu Solórzano Pereira parolis pri la misiista agado de Hispanio en la 17-a jarcento, kaj ankaŭ la persvadon de siaj samlandanoj, kiuj vidis Hispanion kiel la novan Romion aŭ modernan Israelon. Kompreneble, Solórzano subtenis tezon, kiun la Sankta Seĝo prave malakceptis. Konsiderante, ke ni hispanoj plenumis ĉi tiun grandiozan misiistan laboron, Solórzano proklamis nian Vic-Vikariaton, kaj tiutempe, efektive, ne estas dubo, ke Hispanio praktikis ion tre similan al la Vic-Vikariato en la mondo. Kion Solórzano ne povis imagi estis, ke 150 jarojn poste, Hispanio estos regata, kiel en la tempo de Karlo la 3-a, de framasonaj ministroj, kiuj nuligus nian misian laboron.

Tiam ankaŭ komencis disvastiĝi teorio, kiu detruis la prestiĝon de misiistoj en la lastaj du jarcentoj: ke sovaĝaj homoj estas superaj al civilizitaj homoj. La tuta Rousseau-a ideologio, kiu igis demokration kaj universalan balotrajton triumfi, baziĝas ĝuste sur ĉi tiu kredo, ke la sovaĝulo estas supera al la civilizita homo, ke natura homo estas supera al tiu, kiun Rousseau kredis misformita de la institucioj de civilizita vivo. El tio oni deduktis, ke homoj ne bezonas ĉeesti universitatojn por scii kiel regi, ke la juĝo de iu ajn analfabeto estas tiel bona kiel tiu de la plej bona kameraisto, kaj ke regado ne postulas la disciplinojn, kiuj formas la politikan spiriton kaj administran kapablon de homoj. Kompreneble, se sovaĝuloj estas superaj al civilizitaj homoj, tiam niaj misioj jam ne estas bezonataj, sed tiuj iliaj, ĉiuokaze, por ke ili venu kaj faru nin sovaĝuloj. El tio venis la malkresko de la misia spirito, kiu daŭris iom da tempo; Sed montrante al ni la realon, ke multaj triboj estas kanibaloj, ke ili ne konas ian ajn honestan vivon, ke ili estas mensogantoj kaj ŝtelistoj, kaj ke ili bezonas esti civilizitaj por konduti laŭ maniero, kiun ni povas priskribi kiel humana, kvankam ili, aliflanke, konas ĉiujn seksajn malvirtojn kaj la uzon de narkotaĵoj, kiujn ni emas kredi tipaj por dekadencaj popoloj, iom post iom ni komencis rekoni la bezonon revivigi la misian spiriton en la mondo.

En Hispanio, parte danke al la laboro de Patro Gil de Oña kaj tiu de Patro Sagarminaga, kiu fondis la Katedron de Modernaj Misiaj Metodoj en Vitorio,

katekismo sendube restariĝis, kaj en ĉi tiuj kvardek jaroj, grandaj aferoj denove estis atingitaj en transmaraj landoj fare de niaj Religiaj Ordenoj. Kaj hodiaŭ ni povas fieri, ke en iuj hispanaj regionoj, kiel Navaro, la nombro de misiaj vokiĝoj estas tiel alta kiel ĝi estis en la 16-a jarcento.

Reveno de Misioj.

Nepre ne forgesu la laboron faritan de hispanaj misiistoj en la Malproksima Oriento. Ili savis la vivojn de miloj da knabinoj, kies infanmortigo estas tre ofta en Ĉinio. La misiistoj akceptas la etulojn, malhelpante iliajn gepatrojn mortigi ilin, kaj nutras kaj edukas ilin. Kia estas la vivo de la misiistoj estas ilustrita per la fakto, ke la aŭgustenanoj havas 24 misiistojn en la provinco Hunano —pli granda ol Hispanio—, kies vivtenado kaj bontenado de domoj, lernejoj, temploj, ktp., kostas duonmilionon da pesetoj jare, pagitajn de siaj hispanaj kolegoj, de kiuj ili ŝparas sian instruan laboron en siaj institutoj kaj edukaj centroj. Ĉi tiuj misiistoj vivas en la koro de Ĉinio, en kompleta soleco, kaj nuntempe timas, ke komunista invado aŭ bolŝevika atako bruligos ilian Mision aŭ la Eklezion, sed kun la espero, ke ĉirkaŭ ili estas viroj, kiuj amas ilin, kiujn ili endoktrinigis, al kies spiritoj ili alportis fidon kaj karitaton. Tio estas ankaŭ la vivo de niaj dominikanoj, franciskanoj kaj jezuitoj en tiuj landoj. Ĉe la fonto de Amazonio, estas ankaŭ hispanaj misiistoj, eltenantaj terurajn temperaturojn kaj atmosferon saturitan de humideco, kie ĉio fandiĝas se eble, viktimoj de febro, sed persistaj en siaj klopodoj, kiel la laboro de la franciskanoj en Afriko, komencita en la tempo de Raymond Llull, kaj kiu kostis al ni tiom da centoj da vivoj pro la fanatikeco kaj krueleco de la islamanoj. Sed la sango de martiroj rompas la reziston de la islamistoj al kristanismo, kaj predikado estas pli facila hodiaŭ ol antaŭ cent jaroj, kaj antaŭ cent jaroj ĝi estis malpli danĝera ol antaŭ ducent jaroj...

Sed kion misiistoj bezonus, por ke iliaj klopodoj estu plej fruktodonaj, estas ke io simila al la konvertiĝo de Konstantino okazu en la landoj kie ili laboras, aŭ eĉ pli bone: la kristanigo de la ŝtato. Ĉar al ili mankas la helpo, kiun ili ricevis de la potenco, ekzemplo kaj instruado de sekularaj aŭtoritatoj en la landoj konkeritaj de la Katolika Monarkio de Hispanio, la grandaj amasoj de Azio kaj Afriko restas malfidelaj.

Nun la mondo estas en tu-

multo. Mi ĵus legis libron de japana aŭtoro, D-ro Nitobe, kiu finiĝas per la profetaĵo, ke ĉe la fino de ĉiuj militoj kaj revolucioj en la Malproksima Oriento, la Kruco leviĝos ĉe la horizonto. Sed estas ankaŭ tiuj, kiuj kredas, ke ne Kruco leviĝos, sed la martelo kaj rikolto. Ĉi tio, laŭ mia opinio, estas la alternativo. Mezaj solvoj fariĝas ĉiam malpli kaj malpli verŝajnaj. Aŭ la Kruco, unuflanke, dirante al homoj, ke ili devas pliboniĝi kaj ke ili povas, kaj metante senfinan idealon antaŭ iliajn okulojn, aŭ la martelo kaj rikolto, certigante nin, ke ni estas bestoj, ke ni devas aliĝi al tute materia interpreto de la historio, ke intestoj havas piedojn, ke ne ekzistas spirito, ke la altaro estas superstiĉo, kaj ke ni devas kontentiĝi per manĝado, reproduktiĝo kaj morto. Tiuj, kiuj legas min, jam elektis ilian flankon. La grava afero estas, ke ankoraŭ estas tiom da homoj en Hispanio, kiuj sincere kredas, ke religiaj gvidantoj estis pagitaj de monarĥaj registaroj, ke ĉiu el ili ricevis salajron de la Ŝtato, ke ili estas la malamikoj de kulturo kaj socio. Tio, laŭ mia opinio, signifas nur unu aferon, kaj tio estas, ke ni devas dediĉi bonan parton de nia misiista energio al la rekonkerado de nia popolo. Aliflanke, mi ne dubas, ke tuj kiam ĉi tiu rekonkera laboro estos efektivigita - kaj ĝi devas esti efektivigita, ĉar estas multaj homoj, kiuj komprenas la bezonon dediĉi niajn vivojn al ĝi - kaj dum ĝi estos efektivigita, la hispana animo denove revos pri malkovro de novaj Amerikoj kaj pri portado al ĉiuj homoj la esperon, ke ili povas esti savitaj, same kiel ni, kio signifas home, ke ili povas perfektiĝi kaj progresi, konvinkitaj pri ĉi tiu katolikeco aŭ universaleco, kiu estas la kvintesenco de nia katolika religio, ĝia plej forta kaj sekura parto aŭ, almenaŭ, tiu, kiu ekzercas la plej grandan influon sur niajn pli altajn animojn.

Sukceso de Vilaĝanoj

Estas strange, ke la nuna revolucio en Kubo anoncis la adopton de mezuroj kontraŭ hispanaj komercistoj. Ĉi tio ne estos la unua fojo, ke usona revolucio persekutas niajn samlandanojn: nek ĝi estos la lasta. La hispana komerco en Ameriko estas unu el la plej floraj aspektoj de la Nova Mondo, kaj revolucioj kutime estas malamikoj de prosperaj institucioj. Nek ili estas amikaj al religiaj ordenoj, kiuj en Ameriko kutime konsistas el hispanoj, kaj kiuj ankaŭ progresas sufiĉe por akrigi la dentojn pro envio. Se la registaro de hispanaj popoloj estus gvidata de altnivelaj politikaj pen-

suloj, oni devus diligente studi la sekreton de prosperaj institucioj kaj malimpliki iliajn principojn, por apliki kaj adopti ilin al aliaj: al la armeo kaj publika edukado, al la sistemo de terposedo kaj al tiu de ŝtata administrado. La leganto povas esti certa, ke ne ekzistas institucioj en Ameriko kun pli solida strukturo ol la hispana malgrandskala komerco kaj religiaj kongregacioj. La tagon, kiam la spirito de konservado de nia Ameriko superos la revolucian instinkton, la presejoj ne ĉesos presi librojn, kiuj studas ambaŭ. Dume, mi estas certa, ke la plej sendefenda klaso sur la tero, rilate al bona reputacio, estas la hispanaj komercistoj en Ameriko. En Hispanio, nur iliaj familioj, kiuj profitas de ilia komerco, memoras ilin. Kio kutime nin ĉi tie koncernas, kaj ne multe, estas la hispana komerco kun Ameriko, kiu estas tre malsama afero kaj ne ofertas tre sekurecan estontecon, ĉar Hispanio neniam povis konkurenci en la amerikaj landoj kun la grandaj manufakturaj landoj, kaj des malpli ĝi povos fari tion kiam ĉi tiuj nacioj estos venkitaj de la japana konkurenco, kio estas unu el la kialoj, kial ĉiuj nuntempe emas al *aŭtarkio* aŭ fermita ekonomio. Aliflanke, la vinoj kaj fruktoj, kiujn Hispanio povas grandskale eksporti, estas produktitaj en Ameriko en pli grandaj kvantoj ĉiutage. Nek hispanaj usonanoj povas tro simpatii kun la hispana patriotismo de niaj samlandanoj establitaj en siaj teritorioj, ĉar ili preferus, ke ili fariĝus naturigitaj civitanoj kaj por ĉiam rezignus la revon akumuli malgrandan kapitalon, kiu permesus al ili reveni al sia patrujo. Kaj kleraj hispanoj, kiuj elmigras al Ameriko, kutime ankaŭ ne estas amikoj de niaj komercistoj, ĉar ili ne pardonas al ili, ke ili progresas pli ol ili mem, malgraŭ ilia pli granda kulturo. Jen unu el la mirindaĵoj, kiujn kutime neniu povas kontentige klarigi, malgraŭ la fakto, ke nenio estas pli facile komprenebla.

Estas surpriza fakto, ke, kun malmultaj esceptoj, hispanoj el vilaĝoj pli prosperas en Ameriko ol tiuj, kiuj iras al la Nova Mondo el niaj urboj, kaj la malpli kleraj pli ol la kleraj.

Ĝi estas parte ĝusta, kiam oni atribuas ĝin al la fakto, ke kamparanoj estas kutimaj al pli grandaj mankoj kaj pli bone eltenas la vivon de laboro kaj ŝparado, esenca en la fruaj jaroj kiel bazo por ebla posta prospero. Mi diras parte, ĉar bona edukado devus instrui, ĉefe, suferadon, kiel instruis niaj 16-jarcentaj hidalgoj, per siaj dek aŭ dek du horoj da latina lingvo tage en la fruaj jaroj, sekvataj de la sama nombro da horoj da

milita trejnado en ilia juneco. Tiam, ne estis ofte, ke kamparanoj prosperu pli ol hidalgoj, aŭ plenumu pli da atingoj ol ĉilastaj. Male, la hispana epopeo en Ameriko estas preskaŭ ekskluzive verko de hidalgoj kaj misiistoj, kiuj ankaŭ estis kleraj viroj. Nur la edukado de tiu tempo estis bona. Ĝi estis inspirita de la samaj principoj, per kiuj la influo de antikva deviga militservo estas ĝenerale laŭdata en Germanio por hardi korpojn kaj disciplini animojn, kaj kiel preparo por la lukto por la vivo. La hodiaŭa edukado, aliflanke, estas radikale malbona, ĉar ĝi ne instruas suferadon, sed prefere ĝuadon. La avantaĝo, kiun niaj kamparaj elmigrintoj havas super kleraj urbanoj, konsistas ĉefe en tio, ke ili ne ricevis ĝin. La indiano Quirós, el la ***Pastora Simfonio*** de Palacio Valdés, trovas, ke sia filino, edukita meze de ĉiu lukso, estas tiel malforta, ke ŝi povus malsaniĝi je tuberkulozo iam ajn. La medikamento, kiun ŝi bezonas, kaj la kuracilo, estas malriĉeco kaj laboro. Tia stranga kuracilo neniam okazis al ŝia bona patro. Tamen, ĝi estis la sama eduka sistemo, kiun li ricevis en sia vilaĝo kaj al kiu li ŝuldis sian sukceson kaj fortunon en Ameriko. Sed ankaŭ okazas, ke tiuj provincoj, kiuj provizis la plej grandan nombron da elmigrantoj: Galegio, Asturio, La Montaro, Eŭskio, Leono, Burgoso kaj Sorio, ne estas landoj sen kulturo. Ili ne estus tiaj eĉ se ili ne zorgus, kiel ili faras, pri edukado.

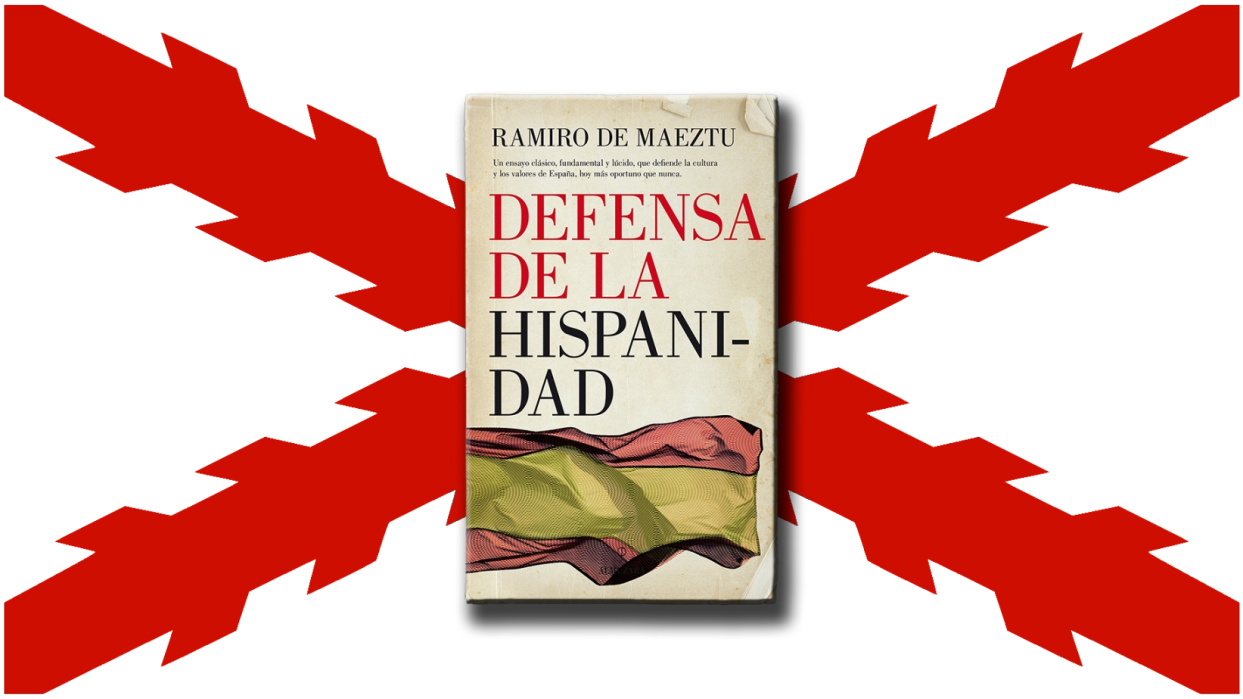

Kajeroj el la Sudo

Bulteno de Hispana Asocio de Laboristoj Esperantistaj

http://www.gazetoteko.com/hale/kels136.pdf

Numero 136ª Julion de 2025ª

ISSN 1886-1938 (printita)
ISSN 1886-1997
Depósito legal: Z-2398-88